

FAŠIZMO DOKTRINA

Benito Mussolini

PRATARMĖ LIETUVIŠKAM LEIDIMUI

Publikuodami didžiojo italų tautos sūnaus, Benito Amilkare Andrea Musolini, veikalą „Fašizmo doktrina“ Lietuvių kalba, mes tikimės savo Tautą supažindinti su pagrindinėmis italų fašizmo idėjomis, kurių didelė dalis iš esmės tinka ir būtų naudingos mūsų Tautai atgimti.

Fašizmo doktrina turėtų būti naudinga Lietuvių nacionalistų idėjiniam ir doktrinaliniam švietimui bei akademinio lygio propagandos skleidimui.

Dabartiniais laikais mes matome, kaip Lietuvoje ir Europoje siaučia kosmopolitinis maras, kurį atnešė ne tik pasaulinė žydijs ir plutokratija, bet mūsų pačių ir kitų Europos tautų apatija, abejingumas ir moralinis ištvirkimas.

Fašizmo, apskritai, radikalaus nacionalizmo, idėjos šaukia kiekvieną europietiškosios rasės atstovą į šventą kovą už savo Tautos orumą, už pakilimą iš niekingą mirtį nešančio letargo.

Tikime, kad ateis diena, kai masės atsakys į šį šaukimą ir stos į kovą. Tegul prie to prisideda ir šio veikalo leidimas Lietuvių kalba.

- *Leidėjai*

FAŠIZMO DOKTRINA

BENITO AMILKARE ANDREA MUSOLINI

I

PAGRINDINĖS IDĖJOS

FAŠIZMAS KAIP FILOSOFIJA.

1. Fašizmas, kaip ir kiekviena tvirta politinė koncepcija, yra veiksmas ir mintis; veiksmas, kuriame imanentiškai yra doktrina,

ir doktrina, kuri, kildama iš istorinių jėgų sukurtos sistemos, pasilieka jose įjungta ir veikia iš jų vidaus (1). Todėl turi vietos ir laiko aplinkybėms atitinkančią formą, bet turi kartu ir idealų turinį, kuris iškelia jį į tikrovės formulę aukštesniosios minties istorijoje (2). Negalima dvasiškai veikti pasaulyje žmogiškai valiai, valios dominuotojai, neturint praeinančios ir partikuliarinės realybės, į kurią reikia veikti, sąvokos, ir be permenentinės bei universalinės realybės sąvokos, kurioje pirmoji randa savo egzistenciją ir savo gyvybę. Norint pažinti žmones, reikia pažinti žmogų, o norint pažinti žmogų, reikia pažinti realybę ir jos įstatymus. Nėra valstybės sąvokos, kuri savo pagrinde nebūtų gyvenimo sąvoka; filosofija ar intuicija, idėjų sistema, beišsiplečianti logiškoje konstrukcijoje ar besijungianti vizijoje ar tikėjime, bet ji visada yra, bent idealiai, organiškoji pasaulio koncepcija.

DVASIŠKA KONCEPCIJA.

2. Tuo būdu fašizmas daugely jo praktiškų pasireiškimų: kaip partinė organizacija, kaip auklėjimo sistema, kaip drausmė, nebūtų galimas suprasti, jei nebūtų žiūrima į jo bendrinį gyvenimo supratimo būdą. Tai dvasiškas supratimo būdas (3). Pasaulis fašizmui nėra šis materialus pasaulis, pasireiškęs žemės paviršiuje, kuriame žmogus yra nuo visų kitų atskirtas ir savaiminis, natūralių įstatymų valdomas, individumas tų įstatymų, kurie instinktyviai jį lenkia prie egoistinio ir laikinio malonumo gyvenimo. Fašizmo žmogus yra individumas, kuris yra tauta ir tėvynė, yra moralus įstatymas, bejungias krūvon

individas ir kartas į vieną tradiciją ir vieną misiją ir panaikinas trumpame malonumo rate uždaraus gyvenimo instinktą, kad instauruotų jį aukštesniojo, laisvo nuo laiko ir vietos ribų, gyvenimo pareigoje, - gyvenime, kuriame individumas per savęs išsižadėjimą, per asmeniškų interesų paaukojimą, per pačią mirtį realizuoja tą grynai dvasišką egzistenciją, kurioje yra jo, kaip žmogaus, vertė.

POZITYVIŠKA GYVENIMO, KAIP KOVOS, KONCEPCIJA.

3. Tai dvasiška koncepcija, taip pat kilusi iš visuotinės reakcijos prieš silpną ir materialistinį XVIII amžiaus pozityvizmą. Ji antipozityviška, bet pozityvi; nei skeptiška, nei agnostiška, nei pesimistiška, nei pasyviškai optimistiška, kokios yra, bendrai imant, doktrinos (visos negatyvios), kurios gyvenimo centrą deda už žmogaus ribų, turinčio ir galinčio savo laisva valia sukurti savo pasaulį. Fašizmas nori aktyvaus ir visa savo energija atsiduodančio veikimui žmogaus. Jis nori matyti jį vyriškai sąmoningą dėl esančių sunkumų ir pasiruošusį juos sutikti. Fašizmas supranta gyvenimą kaip kovą, manydamas, kad žmogui priklauso užsikariauti tokį gyvenimą, kuris yra tikrai jo vertas, sukuriant, pirmiausiai, pačiam savy įrankį (fizinį, moralinį, intelektualinį) tokio gyvenimo statybai. Tas taikoma tiek atskiram asmeniui, tiek tautai, tiek ir visai žmonijai (4). Iš čia seka aukšta visose jos formose kultūros vertė (menas, religija, mokslas) (5) ir didžiausia auklėjimo reikšmė. Iš to seka taip pat esminė darbo vertė, kurio pagalba žmogus įveikia gamtą ir sukuria žmogiškąjį pasaulį (ekonominį, politinį, moralinį, intelektualinį).

ETIŠKA KONCEPCIJA.

4. Ši pozityviška gyvenimo koncepcija yra aiškiai etiška koncepcija. Ji apima visą realybę, lygiai ir žmogiškąjį aktyvumą, kuris ją valdo. Joks veiksmas neišsprunka nuo jo morališko įvertinimo; nėra nieko pasauly, ką būtų galima devalorizuoti, atimti tą vertę, kuri visam kam priklauso morališkų tikslų eilėje. Todėl gyvenimas, toks, kaip jį supranta fašistas, yra rimtas, kilnus, religingas, visas pakeltas į morališkų ir atsakingų dvasios jėgų paremtą pasaulį. Fašizmas paniekina „patogų“ gyvenimą (6).

RELIGIŠKA KONCEPCIJA.

5. Fašizmas yra religiška koncepcija (7), kurioje žmogus yra matomas savo begaliniame santykiyje su aukštesniu už jį įstatymu, su objektyvia Valia, perviršijančia atskirą individumą ir iškeliančią jį į dvasinės draugijos narį. Tas, kuris religinėj fašistinio režimo politikoj panorėjo išžiūrėti paprastojo oportunizmo siekimus, nesuprato, kad fašizmas yra ne vien valdymo, bet taip pat, ir pirmiausiai, mintijimo sistema.

ETIŠKA IR REALISTIŠKA KONCEPCIJA.

6. Fašizmas yra istoriška koncepcija, kurioje žmogus tėra tik tiek tuo, kuo jis yra, kiek jis veikia dvasinio proceso funkcijoje, pasireikšdamas šeimoje ir socialinėje grupėje, tautoje ir istorijoje,

kuriai bendradarbiauja visos tautos. Iš čia plaukia didelė tradicijų atsiminimuose, kalboje, papročiuose, socialinio gyvenimo taisyklėse, vertė (8). Už istorijos ribų žmogus nieko nereiškia. Todėl fašizmas yra priešingas visoms materializmu pagrįstoms XVIII šimtmečio tipo individualistinėms abstrakcijoms; jis yra priešingas visoms utopijoms ir jakobinų inovacijoms. Jis netiki, kad galėtų būti ant žemės „laimė“, kaip to pageidavo XVIII šimtmečio ekonomistinė literatūra, ir todėl atmets visas teologiskas koncepcijas, pagal kurias tam tikrame laikotarpyje turėtų įvykti galūtinis žmonijos susitvarkymas. Tatai reiškia pasistatyti už istorijos ir gyvenimo ribų, kuri yra nuolatinis judėjimas ir amžinas kitimas. Politiniu atžvilgiu fašizmas nori būti realistiška doktrina; praktiškai gi siekia išspręsti tiksliai tas problemas, kurios savaime pačios istoriškai iškyla ir kurios pačios randa ar suponuoja jų išsprendimo būdą (9). Norint veikti tarp žmonių, kaip ir prigimty, reikia įeiti į realybės procesą ir užvaldyti veikiančias jėgas (10).

ANTIINDIVIDUALIZMAS IR LAISVĖ.

7. Fašizmo koncepcija, būdama antiindividualistiška, yra valstybės šalininkė; ji yra ir individumo šalininkė, kiek tas individumas sutampa su valstybe, kuri yra žmogaus, jo istorinėje egzistencijoje, sąmonė ir visuotinoji valia (11). Fašizmas yra prieš klasikinį liberalizmą, kilusį iš reakalo reaguoti absoliutizmui ir išsėmusį savo istorinę funkciją tada, kada valstybė persiformavo pačioje liaudies sąmonėje ir valioje. Liberalizmas neigė valstybę atskirų individų interesų dėliai, - fašizmas

naujai patvirtina valstybę, kaip tikrą individumo realybę (12). Ir jeigu laisvė turi būti realinio žmogaus pažymys, o ne tos abstrakčios iškimštos lėlės, apie kurią galvojo individualistinis liberalizmas, tai fašizmas yra laisvės šalininkas. Jis yra šalininkas tos vienintelės, galinčios būti rimtu dalyku, laisvės, tai yra valstybės laisvės ir individumo laisvės valstybėje (13). Fašistui viskas yra valstybėje ir niekas neegzistuoja, ir juolabiau neturi vertės, žmogiškosios ar dvasinės, už valstybės ribų. Šia prasme fašistas yra totalitarus, o fašistinė valstybė - visų vertybių sintezė ir vienetas - interpretuoja, plėtoja ir stiprina visą tautos gyvenimą (14).

ANTISOCIALIZMAS IR KORPORATYVIZMAS.

8. Nei individumai, nei grupės (politinės partijos, asociacijos, sindikatai, klasės) negali būti už valstybės ribų (15). Todėl fašizmas yra prieš socializmą, kuris sustangrina istorinį momentą klasių kovoje ir ignoruoja valstybės vieningumą, kuris sulieja klases į vieną ekonominę ir moralinę realybę; analogiškai jis yra priešingas ir klasių sindikalizmui. Tačiau valstybės, kaip tvarkytojo, orbitoje, fašizmas nori, kad būtų pripažinti tie realūs gyvenimo reikalavimai, iš kurių kilo socialistinis ir sindikalistinis judėjimas, ir tuos reikalavimus fašizmas tenkina korporatyviniame valstybės vienetė suderintų interesų sistemoje (16).

DEMOKRATIJA IR TAUTA.

9. Individumai sudaro luomus pagal interesų kategorijas; jie sudaro sindikatus pagal diferencijuotą, suinteresuotą, ekonominę

veikimą. Tačiau, pirmiau viso ko, ir virš viso ko, jie yra valstybė, kuri nėra skaičius, kaip individumų suma, sudarančių vienos tautos daugumą. Ir todėl fašizmas yra prieš demokratiją, kuri prilygina tautą didesniai skaičiui, nužemindama ją iki daugumos lygmens (17); tačiau fašizmas yra tikriausios formos demokratija, jei tauta yra supраста, kaip ir privalo būti, kokybiškai, o ne kiekybiškai, jei ji yra suprantama kaip visų galingiausia idėja, nes labiausiai morali, labiausiai nuosekli, tikriausia, kuri realizuojasi tautoje kaip nedaugelio arba netgi vieno sąmonė ir valia. Šis idealas siekia įsigyventi visų sąmonėje ir visų valioje; - visų tų, kurie iš prigimties ir iš istorijos, etniškai, įgauna pagrindo nukreipti, kaip viena sąmonė ir viena valia, formuoti tautą ta pačia vienoda ugdymosi ir dvasinės formacijos linija. Tai nėra rasė, nei žemės sritis, geografiškai nustatyta, bet yra istoriškai atsikartojanti giminė, vienos idėjos sujungtas daugumas, kuri yra egzistencijos ir galybės valia, savęs sąmonė, asmenybė.

VALSTYBĖS SĄVOKA.

10. Ši aukštesnioji asmenybė yra tiek tauta, kiek ji yra valstybė. Tai nėra tauta, kuri gimdo valstybę, kaip tai sako sena natūralistinė sąvoka, XIX amžiuje tarnavusi baze tautinių valstybių publicistikai. Priešingai, tauta yra sukurta valstybės duodančios sąmoningai savo moralinę vienybę tautai, valią, ir, tuo būdu, realinę egzistenciją. Vienos kurios tautos teisė būti nepriklausoma neseka iš literatūrinės ir idealinės savo buities sąmonės, ir juo labiau, ne iš daugiau ar mažiau nesąmoningos ir inertiškos faktinės padėties, bet iš aktyvios sąmonės, iš politinės

ir pasiryžusios įrodyti savo teisę veikiančios valios, tai yra iš tam tikros jau „in fieri” pobūdžio valstybės. Valstybė, kaip visuotinė etiškoji valia, yra kaip tik teisės kūrėja (18).

ETIŠKA VALSTYBĖ.

11. Tauta, kaip ir valstybė, yra etiška realybė, egzistuojanti ir gyvenanti tiek, kiek ji plėtojasi. Jos sustojimas yra tolygus mirčiai. Todėl valstybė yra ne tik autoritetas, valdąs ir duodąs įstatymo formą ir dvasinio gyvenimo vertę individualioms valioms, bet yra taip pat ir galybė, priverčianti skaitytis su savo valia išorėje, versdama ją pripažinti ir gerbti, tai yra faktais įrodydama savo universališkumą visose reikalingose plėtojimosi determinacijose. Iš to plaukia organizacija ir ekspansija, kad ir virtuali. Tuo būdu, ji gali prisitaikyti žmogiškosios valios prigimčiai, nežinančiai savo plėtojimosi kelyje kliūčių, kuri realizuojasi, tuo įrodydama savo begalybę (19).

VALSTYBĖS TURINYS.

12. Fašistinė valstybė, aukščiausia ir galingiausia asmenybės forma, yra jėga, bet dvasinė jėga. Savy ji apima visas žmogaus moralinio ir intelektualinio gyvenimo formas ir todėl negali apsibrėžti, kaip to norėjo liberalizmas, paprastomis tvarkos ir protekcijos funkcijomis. Fašistinė valstybė nėra paprastas mechanizmas, siaurinąs tariamų individualių laisvių ribas. Ji yra vidinė forma ir taisyklė, visos asmenybės drausmė; ji įsiskverbia į

valią ir į protą. Jos principas - civilinėje bendruomenėje gyvenančios žmogiškosios asmenybės centrinis inspiravimas - nužengia į gilumą ir išgyvena kaip veiksmo žmogaus širdyje, taip lygiai ir mastytojo, artisto, mokslininko širdyje. Ji tampa sielos siela (20).

AUTORITETAS.

13. Fašizmas, apskritai imant, yra ne tiktai įstatymų kūrėjas ir institutų steigėjas, bet yra auklėtojas ir dvasinio gyvenimo žadintojas. Jis nori perdirbti ne žmogaus gyvenimo formas, bet turinį, patį žmogų, būdą, tikėjimą. Šiam tikslui jis nori drausmės ir autoriteto, pasiekiančio pačios sielos gelmes ir ten neginčijamai dominuojančio. Todėl ir jo ženklas yra liktorių ryšulys, - vienybės, jėgos ir teisingumo simbolis.

II

POLITINĖ IR SOCIALINĖ DOKTRINA

DOKTRINOS KILMĖ.

1. Kada, jau tolimame 1919 metų kovo mėnesyje, per „Popolo d'Italia” skiltis aš sušaukiau į Milaną išlikusius interventistus - karo dalyvius, tuos, kurie sekė mane nuo pat „Fasci d'azione rivoluzionaria” įkūrimo, įvykusio 1915 metų sausio mėnesį, mano sieloje nebuvo jokio specifinio doktrinališko plano. Teturėjau išgyventą socialistinės doktrinos patyrimą, įgautą nuo 1903-4 metų iki 1914 metų žiemos; tai yra veik dešimtmetis. Tačiau tai buvo vado ir eilinio ne doktrinališkas patyrimas. Mano doktrina, net ir aname periode, buvo veiksmo doktrina. Nuo 1905 metų, - kada Vokietijoje prasidėjo revizionistinis Beršteino sąjūdis ir kada kryptių supynėse susiformavo jam priešingas kairysis revoliucionieriškas judėjimas, Italijoje niekad neišėjęs iš žodžių lauko, tuo tarpu, kai jis rusiškajame socializme tapo bolševizmo preliudija, - vienos visuotinės socialistinės doktrinos nebebuvo. Reformizmo, revoliucionizmo, centrizmo terminologijos net aidai yra nutilę, tuo metu, kai didžiojoje fašizmo srovėje jūs rasite sroves, išplaukiančias iš Sorel'io, Peguy'o, iš Lagardelle'io „Mouvement Socialiste” ir iš kitų italų

sindikalistų kohortos, kurie tarp 1904 m. ir 1914 m. įnešė itališkojo socializmo tarpan naujumo gaidą, to socializmo, kuris buvo suimpotentintas ir chloroformuotas giolitiškos politikos, Olivetti „Pagine libere“, Orano „La lupa“, Enrico Leone „Divenire sociale“.

Karui pasibaigus, 1919 metais socializmas, kaip doktrina, jau buvo miręs. Teegzistavo tik kaip pagieža, turėjo dar vieną galimumą, ypačiai Italijoje, tai represijas prieš tuos, kurie norėjo karo ir kurie turėjo dabar jį „atpirkti“. Po laikraščio „Popolo d'Italia“ antgalvės buvo parašas: „Gamintojų ir kovotojų dienraštis“. Žodis „gamintojai“ jau buvo tam tikro mastymo krypties išreiškimas. Fašizmas nėra padarinys ankščiau prie stalelio išdirbtos doktrinos. Jis gimė iš veiksmo būtinybės ir buvo veiksmas. Fašizmas nebuvo partija, o pirmais dvejais metais buvo antipartija ir sąjūdis. Vardas, kurį aš daviau organizacijai, žymėjo jos charakterį. Ir vis dėl to tas, kuris naujai skaito jau seniai pasenusiuose tos epochos lakštuose steigiamojo „Fasci italiani di Combattimento“ susirinkimo protokolą, neras doktrinos, bet ras visą eilę minčių, matmenų, pastabų, kurios, išlaisvintos nuo neišvengiamos nereikalingų aplinkybių masės, paskui turėjo, po kelių metų, išaugti į ištisą doktrinališkų pozicijų eilę, kurios, palyginus jas su visomis kitomis ir praėjusiomis ir esamomis doktrinomis, sudarė iš fašizmo savaimingą politinę doktriną. „Jei buržuazija, sakiau tuomet, tikisi rasti mumyse savo perkūnsargius, ji apsigauja. Mes privalome eiti pasitikti darbą... Norime įpratinti darbo klases vadovauti, net ir dėl to, kad įtikinti jas, jog nėra lengva vesti pirmyn tą ar kitą priemonę ar prekybą... Kovosime su dvasiniu ir techniniu atžagareiviškumu... Atsidarius

keliui į režimo įpėdininkystę, mes neprivalome likti bailiais. Privalome žengti. Jei režimas bus parblokštas, būsime mes tais, kurie turėsime užimti jo vietą. Įpėdininkystės teisė mums priklauso dėl to, kad stūmėm kraštą į karą ir nuvedėm jį prie pergalės. Dabartinio politinio atstovavimo mums nepakanka; norime tiesioginio paskirų interesų atstovavimo... Galima būtų pasakyti prieš šią programą, kad tuo būdu grįžtama prie korporacijų. Nesvarbu!.. Todėl norėčiau, kad susirinkimas, žvelgdamas iš ekonominės pusės, priimtų tautinio sindikalizmo reikalavimus”...

Argi yra paprasta, kad nuo pat pirmos San Sepolcro aikštės susirinkimo dienos suskamba žodis „Korporacija”, žodis, kuris turėjo Revoliucijos eigoje reikšti vieną iš pamatinių socialinių ir legislatyvinių režimo kūrinių?

DOKTRINOS PLĖTIMASIS.

2. Tasai, prieš žygį į Romą, laikotarpis buvo metai, kada veikimo būtinumas nepakentė nagrinėjimų ir pilnų doktrinališkų nuostatų išdirbimo. Buvo kovojama miesteliuose ir kaimuose. Buvo ginčijamasi, bet kas švenčiausia ir svarbiausia, buvo ir mirštama. Mokėta mirti. Doktrinos - gražiai sudarytos, su paskirstymais į skyrius ir paragrafus bei su įvairių aplinkinių priedų kruopščiausiais apdirbimais - galėjo stigti, bet buvo kažkas labiau nusveriančio, kas galėjo ją pakeisti: tai tikėjimas. Ir vis dėl to, jei kas atgaivina atmintį, pasiremdamas knygomis, straipsniais, kongresų nutarimais, didesnėmis ar mažesnėmis prakalbomis, kas mokės ieškoti ir pasirinkti, tas ras, kad doktrinos

pamatai buvo padėti tuo metu, kai siautė kova. Ir kaip tik tais metais ir fašistinė mintis ginkluojasi, rafinuoja, žengia prie saviško organizuotumo. Individumo ir valstybės autoriteto ir laisvės problemos, politinės ir socialinės ir, tos labiau specifinės, tautinės problemos, kova prieš liberalines, demokratines, socialistines, masonines, populiarias doktrinas, buvo vesta vienu ir tuo pačiu metu, kaip ir „baudžiamosios ekspedicijos“. Bet kadangi trūko „sistemos“, tai blogos valios priešai neigė fašizmui bet kuri savo doktrinos sukūrimo sugebėjimą. Tuo tarpu, toji doktrina kilo, kad ir maištingai, pirmiau griežto ir dogmatinio neigimo pavidale, kaip tai atsitinka su visomis idėjomis, kurios iškyla; vėliau, pozityvinės konstrukcijos pavidale, kuri 1926 m., 1927 m. ir 1928 metais buvo realizuota režimo institucijose ir įstatymuose.

Fašizmas šiandien yra ryškiai individualizuotas ne tiktai kaip režimas, bet ir kaip doktrina. Šis žodis turi būti suprastas ta prasme, kad fašizmas šiandien, taikydamas savo kritiką pačiam sau ir kitiems, turi savo specifinį, su kitais nesumaišomą pažvalgos ir išėjimo punktą, taigi ir kryptį, ties visomis problemomis, kurios veiksmuose ar mintyse kelia nerimaščio ir slegia pasaulio tautas.

PRIEŠ PACIFIZMĄ. KARAS IR GYVENIMAS KAIP PAREIGA.

3. Pirmiau visa ko, fašizmas, apskritai, kiek tai liečia žmonijos ateitį ir jos plėtimąsi, išskirdamas kiekvieną dabartinės politikos konsideraciją, netiki nei amžina taika nei jos nauda. Taigi

fašizmas atstumia pacifizmą, kuris savyje slepia atsisakymą nuo kovos, o pasiaukojimo akivaizdoje - niekšišumą. Tiktai karas iškelia aukščiausian laipsnin visos žmogiškosios energijos įtempimą ir išpaudžia kilnumo antspaudą tautoms, kurios turi dorybės jį pasitikti. Visi kiti bandymai yra tik surogatai, niekad nepastatą žmogaus ties pačiu savimi gyvybės ir mirties alternatyvoje. Taigi, doktrina, išplaukianti iš ankščiau nubrėžto taikos postulato, yra svetima fašizmui, taip, kaip svetimos yra jo dvasiai visos internacionalinės ir sąjunginės konstrukcijos, kurios, jeigu ir priimtos dėl trupučio naudos, kurią galima turėti determinuotose politinėse situacijose, gali būti, kaip rodo istorija, išsklaidytos pavėjui, kada jausmų, idealų ir praktikos elementai audringai sukelia tautų širdis. Šią antipacifistinę dvasią fašizmas perkelia ir į individumų gyvenimą. Išdidus skvadristų moto „me ne frego“, išrašytas ant vienos žaizdos aprišimo, yra ne vien stoikiškos filosofijos aktas, yra ne vien tiktai politiškos doktrinos turinys, bet yra kovos dvasios auklėjimas, prisiėmimas teikiamos rizikos. Tai yra naujas itališko gyvenimo stilius. Tuo būdu fašizmas priima, myli gyvenimą, nepripažįsta ir laiko niekšingu aktu savižudybę; supranta gyvenimą kaip pareigą, kilimą, užkariavimą. Gyvenimas, kuris turi būti kilnus ir pilnas, gyvenimas ne sau, bet, svarbiausia, kitiems, artimiems ir tolimiems, esantiems ir būsiantiems.

DEMOGRAFINĖ POLITIKA IR ARTIMAS.

4. „Demografinė“ režimo politika yra šių premisų išvada. Fašizmas taip pat myli savo artimą, bet šis „artimas“ jam nėra

plati ir nesugaudoma sąvoka, meilė artimui nekliudo reikiamo auklėjimo griežtumo ir, juo labiau, nepanaikina diferenciacijų ir nuotolių. Fašizmas atmeta universalines apimtis ir, gyvendamas civilinių tautų bendruomenėje, žiūri į jų akis budriai ir nepasitikinčiai, seka jas ir apie jas sprendžia iš jų sielų būties, jų interesų kitimo ir nesileidžia apgaunamas nepastovių ir apgaulingų paviršutinumų.

PRIEŠ ISTORINĮ MATERIALIZMĄ IR KLASIŲ KOVOS PRINCIPĄ.

5. Šitokia gyvenimo koncepcija verčia fašizmą griežtai paneigti tą doktriną, kuri sudarė marksistinio ar, taip vadinamojo, mokslinio socializmo bazę, t. y. istorinio materializmo doktrinos, pagal kurią žmonių kultūrų istoriją galima būtų išaiškinti vien tik tai įvairių socialinių grupių interesų kova ir produkcijos priemonių bei įrankių pasikeitimu. Kad ekonomijos įvykiai: medžiagų žaliavų suradimas, nauji darbo metodai, moksliniai išradimai, turi savo reikšmes, niekas neneigia, bet kad jais pakankama būtų visiškai išaiškinti žmonijos istoriją, atmetant visus kitus veiksnius, yra nesamone. Fašizmas dar tiki ir visados tikės į šventumą ir didvyriškumą, t. y. veiksmus, kuriuose joks ekonominis tolimas ar artimas akstinas neveikia. Paneigus istorinį materializmą, pagal kurį žmonės nėra kas kita kaip istorijos statistai, pasirodą ir išnyksta srovių paviršiuje, tuo metu, kaip gilumoje juda ir dirba tikros diriguojančios jėgos, paneigiama ir klasių kova, nepakeičiamoji ir neišvengiamoji, esanti natūrali šios ekonomistinės istorijos koncepcijos atžala. Ir, svarbiausia,

paneigiama, kad klasių kova yra pirmaujantis socialinių kitimų veiksnys. Pažeidus socializmą siuose dviejuose skambiausiuose jo doktrinos punktuose, iš socializmo daugiau nieko nelieka, kaip tik sentimentalus potroškis, senas kaip ir žmonija, į socialinį gyvenimą, kuriame būtų palengvintos ir vargingiausių žmonių kančios ir skausmai. Bet čia fašizmas atmeta ekonominės „laimės“ sąvoką, kuri realizuotųsi socialistiškai ir beveik automatiškai duotame ekonominės evoliucijos momente, užtikrindama visiems aukščiausią gerovę. Fašizmas neigia, kaip galimą, materialistinę „laimės“ sąvoką ir palieka ją pirmosios XVIII amžiaus pusės ekonomistams; neigia taip pat gerovės sąvokos prilyginimą laimės sąvokai, kas paverstų žmones į gyvulius, vienu troškimu tegyvenančius: būti sočiai paėdusiais ir riebiais, taigi suvestais į paprastą ir gryną vegetatyvų gyvenimą.

PRIEŠ DEMOKRATINĖS IDELOGIJAS.

6. Po socializmo, fašizmas paneigia visų demokratinių idėjų kompleksą ir atmeta jas, kaip jų teoretinėse premisijose, taip jų pritaikyme ir praktišuose bandymuose. Fašizmas neigia, kad skaičius, vien dėl to paprasto fakto, kad yra skaičius, gali tvarkyti žmonių bendruomenes. Fašizmas neigia, kad tas skaičius gali valdyti periodinio atsiklausimo keliu. Jis patvirtina neišvengiamą, vaisingą ir naudingą žmonių nelygybę, negalinčių būti sulygintais vien mechaniniu ir išviršiniu faktu kaip visuotinis balsavimas. Demokratiniais režimais galime apibūdinti tokius režimus, kuriuose kartas nuo karto yra duodama tautai iliuzija, kad ji esanti suverenas, tuo tarpu kaip tikras efektyvus suverenumas glūdi

kitose, dažnai slaptose ir neatsakingose jėgose. Demokratija - režimas be karaliaus, bet su daugeliu karalių, kurie yra kartais labiau absoliutiški, tironiški ir visa griauņa, nei vienas karalius - tironas. Tas paaiškina, kodėl fašizmas, kad ir prisiėmė pirmiau 1922 m. dėl aplinkinių sąlygų respublikoniškas tendencijas, nuo kurios valstybės politinių formų klausimas šiandien nėra pirmaujantis, būdamas įsitikinęs, kad studijuojant buvusių ir esančių monarchijų, buvusių ir esamų respublikų pavyzdžių rinkinį, prieinama išvados, jog monarchija ar respublika nėra vertintinos amžinybės perspektyvoje, bet reprezentuoja formas, kuriose pasireiškia tam tikro krašto politinė evoliucija, istorija, tradicija, psichologija. Dabar fašizmas perviršijo monarchijos ar respublikos antitezę, virš kurios kybtelejo demokratizmas, apkraudamas pirma visais trūkumais ir apologizuodamas kitą kaip tobuliausią režimą. Dabar matyti, kad yra giliai reakcinių ir absoliutiškų respublikų ir kad yra monarchijų, priimančių drąsiausius politinius ir socialinius eksperimentus.

DEMOKRATIJOS MELAI.

7. Renan' as, kuris turėjo priešfašistinių iliuminacijų, vienoje savo filosofinėje meditacijoje sakė, kad „protas, mokslas yra žmonijos padarai, bet norėti tiesiog tiesiogiai iš liaudies ir per laiudį yra chimera. Tiesos egzistencijai nebūtina, kad visas pasaulis ją pažintų. Kiekvienu atveju, jei toksai išventinimas turėtų būti įvykdytas, jis nebūtų daromas per žemą demokratiją, kuri, rodosi, turi privesti prie kiekvienos sunkesnės kultūros ir aukštesnės disciplinos išnaikinimo. Principas, kad visuomenė

egzistuoja vien dėl ją sudarančių individumų gerovės ir laisvės, neatrodo, kad atitiktų prigimties užsibrėžimams, tiems planams, kuriuose tik viena giminė yra konsideruojama, o individumas yra tarytum paaukotas. Labai bijotina, kad paskutinysis taip suprastos demokratijos žodis (skubu pasakyti, kad ją galima ir kitaip suprasti) nebūtų tokia socialinė būklė, kurioje išsigimusi masė neturėtų kito rūpeščio, kaip vien tiktai džiaugtis žemais vulgaraus žmogaus malonumais.”

Tiek iš Renan‘o. Fašizmas atmeta demokratijos absurdišką politinio lygumo konvencionalų melą ir kolektyviško neatsakingumo rūbą ir laimės bei neapibrėžto progreso mitą. Bet, jei demokratija gali būti suprasta kitaip, t. y. jei demokratija reiškia tautos nenustūmimą į valstybės pakraščius, - fašizmas galėjo būti to, kuris rašo, apibūdintas kaip „organizuota, centralizuota, autoritatyvinė demokratija”.

PRIEŠ LIBERALIŠKAS DOKTRINAS.

8. Liberališkų doktrinų akivaizdoje fašizmas yra absoliutinės opozicijos padėtyje, kaip politikos, taip ir ekonomikos srityje. Nereikia, vien aktualios polemikos tikslams, perdėti liberalizmo svarbos praėjusiame amžiuje ir daryti iš tos, kuri buvo viena iš daugelio tame amžiuje iškilusių doktrinų, žmonijos religijos visiems esamiems ir būsimiems laikams. Liberalizmas žydėjo ne daugiau, kaip penkioliką metų. Gimė 1830 metais kaip reakcija Šventajai Sajungai, norėjusiai nustumti Europą į gadynę prieš 1789 metus, ir pasiekė savo spindėjimo metą 1848 metais, kada ir Pijus IX taip pat buvo liberalas. Tuoju po to prasidėjo

smukimas. Jei 1848-ieji buvo šviesos ir poezijos metai, tai 1849-ieji buvo tamsumų ir tragedijų metai. Romos respublika buvo užmušta kitos, prancūzų respublikos. Tais metais Marksas garsiuoju Komunizmo Manifestu paskelbė socializmo religijos evangeliją. 1851 metais Napoleonas III įvykdo savo neliberalų valstybės perversmą ir karaliauja Prancūzijoje iki 1870 metų, kol buvo liaudies sąjūdžio nuverstas pasekoje kariško nepasisekimo, vieno iš didžiausių, kuriuos žino istorija. Nugalėtoju yra Bismarkas, kuris niekad nežinojo, kur yra laisvės religijos namai ir kuriais pranašais ji naudojasi. Yra simptomiška, kad aukštos civilizacijos tauta, kaip vokiečių tauta, visiškai ignoravo per visą XIX amžių laisvės religiją. Yra tik viena išimtis, kuriai atstovauja tai, kas buvo pavadinta „juokingu Frankfurto parlamentu“, teišsilaikiusiu vieną sezoną. Vokietija pasiekė savo tautinį vienumą ne liberalizmo ribose, - prieš liberalizmą. Tai doktrina, kuri atrodo svetima vokiečių sielai, siela, kuri yra iš esmės monarchinė, tuo tarpu kai liberalizmas yra istorinis ir logiškas anarchijos prieškambarys. Vokiečių vienybės etapai yra trys: 1864, 1866 ir 1870 metų karai, kurie buvo vedami tokių „liberalų“, kaip Moltkė ir Bismarkas. Kas liečia italų susivienijimą, tai liberalizmas čia turėjo absoliučiai mažesnę dalį, nei tasai Mazzini ir Garibaldi duotas įnašas, kurie nebuvo liberalais. Be neliberalaus Napoleono intervencijos nebūtumėm turėję Lombardijos, o be neliberalaus Bismarko pagalbos ties Sadova ir Sedanu, labai galimas dalykas, 1866 metais nebūtumėm turėję Venecijos ir 1870 metais nebūtumėm įžengę į Romą. Nuo 1870 metų iki 1915 metų eina laikotarpis, kuriame tie patys naujojo credo žyniai iškelia jų religijos temimą, griauamos dekadentizmo literatūroje ir aktyvizmo praktikoje. Aktyvizmas, t.

y. nacionalizmas, futurizmas, fašizmas. „Liberalus” amžius po to, kai sukaupė begalybę gordijinių mazgų, stengiasi juos išnarplioti pasaulinio karo hetakombomis. Niekad jokia religija nepareikalavo tokios begalinės aukos. Liberalizmo dievai turėjo kraujo troškulių?! Dabar liberalizmas veik uždaro savo tuščių maldyklų duris, nes tautos jaučia, kad jo agnosticizmas ekonomijoje, jo indefirentizmas politikoje ir moralėje nuvestų valstybes, taip kaip vedė, prie užtikrinto sugriuvimo. Tas išaiškina, kad visi dabartinio pasaulio politiški bandymai yra antiliberalūs ir yra visiškai juokinga dėl to klasifikuoti juos už istorijos ribų, lyg kad istorija būtų speciali medžioklės vieta, rezervuota liberalizmui ir jo pasekėjams, lyg kad liberalizmas būtų galutinis ir daugiau nebeperviršijamas civilizacijos žodis.

FAŠIZMAS ATGAL NEGRĮŽTA.

9. Fašistiški socializmo, demokratizmo ir liberalizmo neigimai neturi leisti manyti, kad fašizmas nori nustumti pasaulį į tą padėtį, kurioje jis buvo prieš 1789 metus, kurie yra pažymimi kaip demoliberalaus amžiaus pirmieji metai. Atgal negrižtama. Fašistinė doktrina nepasirinko De Maistre savo pranašu. Monarchiškas absoliutizmas buvo taip pat kaip ir visokia ecclesiolatria. Tuo pat būdu „buvo” feodalų privilegijos ir pasidalinimai į uždaras ir tarpusavy nebendraujančias kastas. Fašistinė autoriteto sąvoka neturi nieko bendro su policine valstybe. Visiškai valdanti tautą partija - tai naujas faktas istorijoje. Bet kurie išvedžiojimai ir palyginimai negalimi. Fašizmas iš liberališkų, socialistiškų ir demokratiškų doktrinų

griuvėsių išsiima dar gyvenime turinčius vertės elementus. Pasilaiko tuos, kuriuos galima būtų pavadinti istorijos išbandytais, paveldėtais faktais, o visą kitą, tai yra, geros doktrinos sąvoką, kuri tinka visiems laikams ir visoms tautoms, atmeta. Sutikus, jog XIX amžius buvo socializmo, liberalizmo ir demokratijos amžius, tuo dar nepasakoma, kad ir XX amžius turi būti socializmo, liberalizmo, demokratizmo amžiumi. Politinės doktrinos praeina, tautos pasilieka. Galima manyti šį amžių būsiant autoriteto, „dešinės“, fašizmo amžiumi. Jei XIX amžius buvo individumo (liberalizmas - reiškia individualizmas) amžius, galima manyti šį amžių būsiant „kolektyvo“, taigi, valstybės amžiumi. Visiškai logiška, kad naujoji doktrina gali išnaudoti dar gyvybingus kitų doktrinų elementus. Nė viena doktrina negimė visiškai nauja, spindinti, pirmą sykį matoma. Nė viena doktrina negali girtis absoliučiu „originališkumu“. Nors vien tik istoriškai bebūtų sujungta, ji yra susijusi su kitomis doktrinomis, su tomis, kurios buvo, ir su tomis, kurios dar bus. Taip mokslinis Markso socializmas yra sujungtas su Fourier'ų, Owen'ų, Saint-Simon'ų utopistiniu socializmu. Taip XVIII amžiaus liberalizmas jungiasi su visu XVII amžiaus iluministiniu judėjimu, taip demokratinės doktrinos yra susijusios su enciklopedistais. Kiekviena doktrina siekia nukreipti žmonių aktyvumą į aiškiai apibrėžtą tikslą; bet žmonių veikla veikia į doktriną, ją pakeičia, pritaiko naujoms būtinybėms ar jas pralenkia. Todėl pati doktrina turi būti ne žodžių pratimas, bet gyvenimo aktas. Čia yra fašizmo pragmatinės linijos, jo galios valia, jo noras būti, jo padėtis ties „prievartos“ faktu ir ties jo verte.

VALSTYBĖS VERTĖ IR JOS MISIJA.

10. Fašistinės doktrinos vyriausiu dėsniu yra jos valstybės, jos esmės, jos uždavinių, jos tikslų koncepcija. Fašizmui valstybė yra absoliutas, ties kuriuo individumai ir grupės yra reliatyvai. Individumai ir grupės yra „mastytini“ tiek, kiek reiškiasi valstybėje. Liberališkoji valstybė veikimo ir materialaus bei dvasinio plėtojimosi netvarko, o apsibrėžia vien rezultatų sužymėjimu. Fašistinė valstybė turi savo sąmonę, savo valią ir dėl to yra vadinama „etine“ valstybe. 1929 metais pirmoje režimo penkmetinėje konferencijoje skelbiau: „Fašizmui valstybė nėra naktinis sargas, besirūpinąs vien tiktai asmeniniu piliečių saugumu; nėra tai taip pat grynai materialinių tikslų turinti organizacija, pavyzdžiui, garantuoti tam tiką gerbūvį ir reliatyvų taikingą socialų sugyvenimą, nes pastaruoju atveju šito realizacijai užtektų vienos Administracinės Tarybos; nėra taip pat grynų, be ryšio su materialia ir sudėtinga atskirų asmenų ir tautų gyvenimo realybe, politikos kūrinys. Valstybė, taip kaip ją supranta ir vykdo fašizmas, yra moralinis ir dvasinis faktas, nes konkretizuoja politinį, juridinį, ekonominį tautos susiorganizavimą, ir tokia organizacija savo gimimu ir plėtimusi yra dvasios pasireiškimas. Valstybė yra vidinio ir išorinio saugumo garantas, bet ji yra taip pat tautos dvasios, - taip kaip ji buvo amžių sukurta kalboje, papročiuose, tikėjime, - sargas ir perteikėjas. Valstybė yra ne vien dabartis, bet yra taip pat ir praeitis ir, pirmoje eilėje, ateitis. Valstybė, peržengdama trumpą individualių gyvenimų ribą, atstovauja imanentinę tautos sąmonę. Formos, kuriose pasireiškia valstybė, keičiasi, bet jos būtinybė lieka. Tai valstybė, kuri auklėja savo gyventojų pilietines

dorybes, įsamonina juos jų misijoje, juose skatina vienybę, harmonizuoja jų interesus teisingumu ir ateinančioms kartoms perduoda minties laimėjimus moksle, mene, teisėje, žmoniškame solidarume. Ji iškelia žmones iš paprastojo genties gyvenimo į aukščiausią žmogiškosios galybės pasireiškimą, kuriuo yra imperija. Ji amžinai saugo vardus tų, kurie mirė dėl jos integralumo ar dėl paklusnumo jos įstatymams. Ji parodo, kaip pavyzdį, ir rekomenduoja būsiančioms kartoms jos teritoriją padidinusius vadus ir genijus, nušvietusius ją garbe. Kada valstybės jausmas pradeda nykti ir ima viršyti individumą ir grupių ardančios ir decentralizuojančios tendencijos, tautinės bendruomenės krypta į saulėlydžius.

VALSTYBĖS VIENUMAS IR KAPITALIZMO PRIEŠTA - RAVIMAI.

11. Nuo 1929 metų iki šios dienos universalinė politinė ekonominė evoliucija dar labiau sustiprino šias doktrinališkas pozicijas. Valstybė dominuoja. Tik valstybė gali išspręsti dramatiškus kapitalizmo prieštaravimus. Tai, kas yra vadinama krize, negali būti išspręsta kitaip, kaip tik valstybės ir valstybėje. Kur glūdi Jules'ų, Simon'ų šešėliai, liberalizmo aušroje skelbusių, jog „valstybė privalo dirbti, kad taptų nenaudinga ir pasiroštų savo dimisijai“? Kur yra Mac Culloch'ai, antroje praeito amžiaus pusėje tvirtinę - valstybę turint susilaikyti nuo pernelyg didelio valdymo? O ką pasakytų nuolatinių skatinimų, neišvengiamų valstybės įsikišimų į ekonominius įvykius akivaizdoje anglas Bentham'as, pagal kurį pramonė turėtų tikrai

prašyti valstybę palikti ją ramybėje? Arba ką pasakytų vokiečiai Humboldt'as, kuriuo tikint geriausia turėtų būti laikoma „neveikli“ valstybė? Teisybė yra, kad antroji liberališkųjų ekonomistų banga buvo mažiau kraštutiniška, negu pirmoji, ir jau tas pats Smith'as, kad ir atsargiai, atidarinėjo duris valstybės įsikišimams į ekonomiką. Jei kas sako „liberalizmas“ - sako „individualizmas“, o kas sako „fašizmas“ - sako „valstybė“. Bet fašistinė valstybė yra vienintelė, ir ji yra originalus kūrinys. Fašistinė valstybė nėra reakcinė, bet revoliucinė, nes ji paankstina determinuotų universalinių problemų išsprendimą. Tas problemas kitur, politiniame lauke, iškėlė partijų susiskaldymas, parlamento savivalė, asamblėjų neatsakingumas; ekonominiame lauke jas iškėlė vis skaitlingesnės ir galingesnės sindikalinės funkcijos, kaip darbininkijos, taip pramonės srity, dėl jų konfliktų ir susitarimų, o moralės lauke - tvarkos, drausmės, paklusnumo būtinumas tam, kas yra tėvynės moralūs įsakymai. Fašizmas nori stiprios, organiškos valstybės, kuri tuo pat metu būtų paremta plačia liaudies mase. Fašistinė valstybė pasiėmė sau taip pat ir ekonominį lauką, ir per jos sukurtas korporatyvines, socialines, auklėjamąsias institucijas valstybės jausmas pasiekia plačius kraštutinius jos išsišakojimus, ir valstybėje cirkuliuoja atitinkamuose organizacijose. Įjungtos visos politinės, ekonominės ir dvasinės tautos jėgos. Valstybė, kuri remiasi milijonais ją pripažįstančių, jaučiančių, pasiryžusių jai tarnauti individų, nėra tironinė viduramžių viešpačio valstybė. Ji neturi nieko bendro su absoliutiškomis, buvusiomis prieš ir po 1789 metų, valstybėmis. Fašistinėje valstybėje individumas nėra panaikintas, bet, greičiau, iškeltas, taip kaip pulke karys nėra sumažintas, o yra padaugintas savo draugų skaičiumi. Fašistinė

valstybė organizuoja tautą, bet ji palieka individumams pakankamą veikimo lauką; ji susiaurino nenaudingas ir kenksmingas laisves ir išsaugojo esmines laisves. Tas, kas šioje dirvoje sprendžia, negali būti individumas, bet tiktai valstybė.

FAŠISTINĖ VALSTYBĖ IR RELIGIJA.

12. Apskritai, fašistinė valstybė nelieka indiferentiška ties religiniu faktu ir ypatingai ties ta pozityviška religija, kuria yra itališkas katolicizmas. Valstybė neturi savo teologijos, tačiau ji turi savo morale. Fašistinėje valstybėje religija vertinama kaip vienas iš giliausių sielos pasireiškimų, todėl ji yra ne vien tiktai gerbiama, bet ir ginama ir proteguojama. Fašistinė valstybė nesukuria savo „Dievo“, taip kaip tai norėjo padaryti tam tikru momentu Robespierre Konvencijos kraštutiniausiuose kledėjimuose. Ji nebando tuščiai išbraukti religijos iš sielos gyvenimo, kaip daro bolševizmas. Fašizmas gerbia asketų, šventųjų, didvyrių Dievą ir taip pat tą Dievą, kaip jis yra matomas ir garbinamas paprastoje ir primityvinėje liaudies širdyje.

IMPERIJA IR DISCIPLINA.

13. Fašistinė valstybė išreiškia valią naudoti jėgą ir vadovauti. Čia romeniškoji tradicija yra ikūnyta jėgos koncepcijoje. Imperinė jėga, kaip suprantama fašizmo doktrinos, yra ne tik teritorinė, ar karinė, ar komercinė; ji taip pat yra dvasinė ir etinė. Imperinė tauta, t. y. tauta, kuri tiesiogiai, arba netiesiogiai vadovauja kitoms, gali egzistuoti be poreikio užkariauti net vieną kvadratinę mylią teritorijos. Fašizmas mato imperinėje dvasioje,

t. y. tautų tendencijoje plėstis - jų vitalizmo manifestaciją. Priešingoje tendencijoje, kuris apribotų jų interesus jų gimtąja šalimi, jis mato sunykimo simptomą. Tautos, kurios kyla, arba pakyla iš naujo, yra imperinės; atsižadėjimas yra mirštančių tautų charakteristika. Fašizmo doktrina yra labiausiai tinkama tendencijoms ir jausmams tautos, kuri, kaip italų, po kelių šimtmečių būvimo svetimoje valdžioje, dabar yra kylanti į pasaulį.

Bet imperializmas reiškia discipliną, pastangų koordinaciją, gilų pareigos jausmą ir pasiaukojimo dvasią. Tai paaiškina daugelį praktinės režimo veiklos aspektų ir kryptį, pasirinktą daugelio valstybės jėgų, kaip ir jėgos, kuri turi būti naudojama prieš tuos, kurie eitų prieš ši spontanišką ir neišvengiamą XX amžiaus Italijos judėjimą, agituoju už supuvusias XIX amžiaus ideologijas, ideologijas, atmetamas, kai tik yra išdrįstami dideli eksperimentai politinėse ir socialinėse transformacijose.

Niekada tautos nebuvo ištroškusios autoriteto, direkcijos, tvarkos, kaip dabar. Jeigu kiekvienas amžius turi savo doktriną, tada nesuskaičiuojami simptomai rodo, kad mūsų amžiaus doktrina yra fašizmas. Kad ji yra reikalinga, yra parodyta fakto, kad ji sukėlė tikėjimą; kad šis tikėjimas užkariavo sielas yra parodyta fakto, kad fašizmas gali nurodyti savo kritusius didvyrius ir kankinius.

Fašizmas dabar per pasaulį įgavo tai, kas universaliai priklauso visoms doktrinoms, kurios, pasiekdamos savęs išreiškimą, reprezentuoja momentą žmogiškosios minties istorijoje.

PAPILDYMAI

I. Fašizmas kaip filosofija

1. Jei fašizmas nenori pražūti, ar dar baisiau, pražudyti pats save, jis dabar turi sau suformuluoti doktriną. Tačiau tai nebus amžinai prie mūsų prilipęs Neso apsiaustas, nes rytojus yra paslaptingas ir nematomas. Ši doktrina bus norma mūsų kasdienio politinio ir individualaus veiksmo vedimui.

Aš, kuris sudiktavau šia doktriną, esu pirmasis, kuris suprato, kad mūsų įstatymų ir programos kukliosios lentelės, teoretinis ir praktinis fašizmo vadovas, turėtų būti peržiūrėtas, pataisytas, išplėstas, išvystytas, nes jis jau dalinai nukentėjo nuo laiko eigos. Aš tikiu, kad doktrinos esmė ir pagrindai vis dar gali būti rasti postulatuose, kurie dvejus metus itališkojo fašizmo pasekėjams veikė kaip šaukimas į kovą. Tačiau, išvesdami šias prielaidas iš pradinio taško, mes turime savo programą išplėsti į platesnį lauką.

Italų fašistai visi ligi vieno turi bendradarbiauti šiame uždavinyje, kuris turi gyvybinę svarbą fašizmui ir ypač tiems,

kurie priklauso regionams, kuriuose su sutikimu, ar be jo, buvo pasiektas taikus būvis tarp dvejų priešingų judėjimų.

Žodis, kurį aš čia panaudosiu, yra didelis, bet aš iš tiesų noriu, kad per dvejas iki mūsų Nacionalinės Asamblėjos likusias savaites būtų suformuluota fašizmo filosofija. Milanai jau prisideda su pirmąja Fašizmo Propagandos Mokykla.

Tai ne šiaip susirinkimų programos elementų, kurie bus naudojami kaip pagrindas partijos statutui, kuris neišvengiamai turi kilti iš fašistinio judėjimo, reikalas – tai taip pat yra reikalas paneigti kvailą pasaką, jog fašizmas yra sudarytas iš piktybių, smurtaujančių žmonių. Tarp kita ko, fašistų tarpe yra daug žmonių, kurie priklauso nenuilstančiai, bet meditatyviai klasei.

Naujoji fašistinės veiklos pasirinkta kryptis jokiais būdais nesumenkina kovingosios tipinio fašizmo dvasios. Lavinti protą doktrinomis nereiškia nusiginkluoti, o verčiau sustiprinti mūsų veiksmo galią ir mus padaryti sąmoningais savo darbo atžvilgiu. Kariai, kurie už reikalą kovoja visiškai sąmoningai, yra geriausi kovotojai. Fašizmas sau prisiima dvilypę Mazinio formulę: Mintį ir Veiksmą. (*Musolinio laiškas Michele Bianchi, parašytas 1921 rugpjūčio 27 dėl Fašizmo Kultūros ir Propagandos Mokyklos atidarymo Milane, Messagi e Proclami, Milano, Libreria d'Italia, 1929, 39 psl.*).

Fašistai turi būti pastatyti į kontaktą vienas su kitu; jų veikla turi būti doktrinos veikla, sielos ir minties veikla.

Jeigu mūsų priešininkai būtų buvę mūsų susirinkime, jie būtų įtikinti, kad fašizmas yra ne tik veiksmas, bet ir mintis. (*Kalba*

Nacionalinės Fašistų Partijos Tarybai, 1924 rugpjūčio 8, La Nuova Politica dell'Italia, Milano, Alpes, 1928, 267 psl.).

2. Šiandien aš teigiu, kad fašizmas, kaip idėja, doktrina, realizacija, yra universali; jis yra itališkas savo partikuliarinėse institucijose, tačiau yra universalus savo dvasia. Kitaip ir negalėtų būti. Ši Dvasia yra universali savo prigimtimi. Taigi bet kas gali numatyti Fašistinę Europą. Įkvėpimo savo institucijoms sėmimasis iš fašizmo doktrinos ir praktikos; kitaip tariant, Europa prieitų prie šiuolaikinę valstybę, dvidešimtojo amžiaus valstybę, kuri labai skiriasi nuo iki 1789 egzistavusių valstybių ir iš karto po to sukurtų valstybių, liečiančių problemų sprendimo. Šiandien fašizmas užpildo universalius reikalavimus; fašizmas išsprendžia trilypį santykių tarp Valstybės ir sindikato, tarp Valstybės ir asociacijų, tarp asociacijų ir organizuotų asociacijų, klausimą. *(Pirmasis metinis pranešimas, 1930 spalio 27, Discorsi del 1930, Milano, Alpes, 1931, 211 psl.).*

II. Dvasiška koncepcija

3. Šis politinis procesas yra šalia filosofinio proceso. Jei yra tiesa, kad vieną amžių ant altorių vietą turėjo materija, tai šiandien dvasia užima jos vietą. Kaip pasekmė yra atmetamos visos demokratinės dvasios apraiškos: lengvabūdiškumas, improvizavimas, asmeninės atsakomybės jausmo stygius, skaitlingumo ir tos dievybės, vadinamos liaudimi, iškėlimas. Visi dvasios kūriniai, pradedant nuo religinių, yra iškeliami į priekį ir niekas nebedrįsta išlaikyti antiklerikalizmo požiūrį, kuris kelis dešimtmečius Vakarų pasaulyje buvo demokratijos numylėtinis.

Sakydami, kad sugrįžta Dievas, mes sakome, kad sugrįžta dvasinės vertybės. (*Tempi de la Rivoluzione Fascista, Alpes, 1930, 34 psl.*).

Yra sritis, kuri labiau skirta meditavimui apie aukščiausiuosius gyvenimo tikslus, negu šių tikslų tyrimui. Kaip pasekmė, mokslas prasideda iš patirties, bet lemtingai pereina į filosofiją ir, mano nuomone, filosofija vienintelė tegali apšviesti mokslą ir vesti prie universalinės idėjos. (*Kalba Bolonos Mokslo Kongresui, 1926 spalio 31, Discorsi del 1926, Milano, Alpes, 1927, 268 psl.*).

Kad suprasti fašistinį judėjimą, reikia suprasti po juo esantį dvasinį fenomeną visame jo platumo ir gilume. Judėjimo manifestacijos buvo galingo ir lemtingo pobūdžio, bet galima eiti toliau. Tarp kita ko, itališkasis fašizmas buvo ne tik sukilimas prieš silpnas ir nepajėgias valdžias, kurios leido pakrikti Valstybės autoritetui ir kėlė grėsmę šalies pažangai, o taip pat ir dvasinis sukilimas prieš senas idėjas, kurios suteršė šventuosius religijos, tikėjimo ir Tėvynės principus. Taigi fašizmas buvo tautos sukilimas. (*Pranešimas britų tautai, 1924 spalio 5, Messaggi e Proclamazioni, Milano, Libreria d'Italia, 1929, 107 psl.*).

III. Pozityviška gyvenimo, kaip kovos, koncepcija

4. Kova esti visų dalykų kilmėje, nes gyvenimas yra pilnas kontrastų: yra meilė ir neapykanta, juoda ir balta, diena ir naktis, gėris ir blogis; ir kol šie kontrastai neturi pusiausvyros, tol kova liks žmogiškosios prigimties šaknyse. Tačiau yra gerai, kad taip

yra. Šiandien mes galime pasileisti į karus, ekonominius mūšius, idėjų konfliktus, bet jeigu ateitų diena, kai kova nebeegzistuos, ta diena būtų paženklinta melancholijos, tai būtų žlugimo, galo diena. Tačiau ta diena neateis, kadangi, ar mėginant sukurti ramumą, taiką, tykumą, ar kovojant už esamas dinamizmo laikotarpio tendencijas, istorija visada atveria naujus horizontus. Reikia būti pasirengusiems kitoms kovoms ir kitoms staigmenoms. Taika ateis tik tada, kada žmonės pasiduos krikščioniškai visuotinos brolybės svajonei, kai jie galės ištiesti rankas per vandenyną ir virš kalnų. Asmeniškai aš netikiu šiais idealizmais, bet aš jų nepraleidžiu, nes aš nepraleidžiu nieko. *(Kalba, pasakyta Politeama Rosetti, Trieste, 1920 rugsėjo 20; Discorsi Politici, Milano, Stab. Tipografio del Popolo d'Italia, 1921, 107 psl.).*

5. Man tautų garbė susideda iš jų indėlio žmogiškajai civilizacijai. *(E. Ludwig Talks with Mussolini, London, Allen and Unwin, 1932, 199 psl.).*

IV. Etiška koncepcija

6. Aš organizaciją pavadinau Fasci Italiani di Combattimento. Šis sunkus, metališkas vardas sutraukė visą fašizmo programą, kaip aš ją supratau. Bendražygiai, tai vis dar yra mūsų programa: kovoti.

Gyvenimas fašistui yra besitęsianti, nenustojanti kova, kurią pes priimame su didžiule drąsa, su būtinu bebaimiškumu. *(Kalba*

7 – osioms „*Fasci*“ įkūrimo metinėms; 1926 kovo 2, *Discorsi del 1926, Milano, Alpes, 1927, 98 psl.*).

Jūs palietėte fašizmo filosofijos šerdį. Kai suomių filosofas neseniai manęs prašė vienu sakiniu nusakyti fašizmo reikšmingumą, aš pasakiau vokiškai: „Mes esame prieš lengvą pakilimą!“ (*E. Ludwig Talks with Mussolini, London, Allen and Unwin, 1932, 190 psl.*).

V. Religiška koncepcija

7. Jeigu fašizmas nebūtų tikėjimas, kaipgi jis savo pasekėjus galėtų įkvėpti drąsa ir stoikizmu? Tik tikėjimas, pakilęs iki religinių aukštumų, gali įkvėpti tokius žodžius, kurie išėjo iš, deja, nebegyvo Federiko Florio lūpų. (*Legami de Sangue, Diuturna, Milano, Alpes, 1930, 256 psl.*).

VI. Etiška ir realistiška koncepcija

8. Tradicija tikrai yra viena iš tautos didžiausių dvasinių jėgų tiek, kiek ji yra pasekantis ir pastovus *dvasios* kūrinys. (*Breve, Preludio, Tempi di della Rivoluzione Fascista, Milano, Alpes, 1930, 13 psl.*).

9. Mūsų temperamentas mus priveda prie konkretaus problemų aspekto įvertinimo, verčiau negu jų ideologinių, ar mistinių sublimacijų. Taip mes lengvai atgauname savo

pusiausvyrą. (*Aspetti del Dramma, Diuturna, Milano, Alpes, 1930, 86 psl.*).

Mūsų kova yra nedėkinga, bet graži, nes ji mus priverčia pasikliauti vien tik mūsų jėgomis. Mes į skutelius suplėšėm atskleistas tiesas, mes nusispjovėme ant dogmų, mes atmetėme visas rojaus teorijas, mes juoduosius ir raudonuosius šarlatanus, kurie turguje pristatė stebuklingų svaigalų, duodančių „laime“ žmonijai, privertėme išbalti. Mes netikime programomis, planais, mes netikime laime, išganymu, „Pažadėtąja Žeme“. (*Diuturna, Milano, Alpes, 1930, 223 psl.*).

Mes netikime vienu sprendimu, ar jis būtų ekonominis, politinis, moralinis – linijinis gyvenimo problemų sprendimas, nes žymieji choristai iš visų gyvenimo zakristijų nėra linijiniai ir niekada negali būti sumenkinti iki pirminių poreikių aptarnavimo segmento. (*Navigare necesse, Diuturna, Milano, Alpes, 1930, 233 psl.*).

10. Mes nesame ir nenorime būti nejudančiomis mumijomis su amžinai į tą patį horizontą nukreiptais veidais, nei mes turime save nutildyti siauruose kenksmingo davatkiškumo krūmuose, kur formulės yra muramos mechaniškai, lyg išpažįstamos religijos. Mes esame žmonės, gyvi žmonės, kurie norime prisidėti, kad ir kaip kukliai, prie istorijos. (*Audacia, Diuturna, Milano, Alpes, 1930, 1 psl.*).

Mes išlaikome visas moralines ir tradicines vertybes, kurių socializmas nepaiso, arba nekenčia, bet visų pirmiausia, fašizmas nepriima nieko, kas implikuoja apsidraudimą dėl paslaptingosios

ateities. (*Dopo due anni, Diuturna, Milano, Alpes, 1930, 242 psl.*).

Nepaisant konservacijos ir renovacijos, tradicijos ir progreso teorijų, išpažįstamų kairės ir dešinės, mes neprisirišame desperatiškai prie praeities kaip prie paskutinės išganymo lentos, tačiau mes nepuolame strimgalviais į gundantį ateities rūką. (*Breve preludio, Diuturna, Milano, Alpes, 1930, 14 psl.*). Neigimas, amžinas nejudėjimas reiškia pražūtį. Aš esu už judėjimą. Aš esu iš tų, kurie žygiuoja į priekį. (*E. Ludwig Talks with Mussolini, Lot Jon, Allen and Unwin, 1932, 203 psl.*).

VII. Antiindividualizmas ir laisvė

11. Mes buvome pirmieji demoliberalaus individualizmo akivaizdoje pareiškę, kad individas egzistuoja tiek, kiek jis yra valstybėje ir priklausomas nuo valstybės poreikių ir, kad civilizacijai įgijant sudėtingesnius aspektus, kurie darosi vis sudėtingesni, individo laisvė tampa labiau ribojama. (*Kalba Fašizmo Konferencijos auditorijai, Discorsi del 1929, Milano, Alpes, 1930, 280 psl.*).

Valstybingumo jausmas auga italų sąmonėje, nes jie jaučia, kad tik valstybė yra nepakeičiamos jų vienybės ir nepriklausomybės sargas; jog valstybė reprezentuoja jų tautos ir istorijos tąsą į ateitį. (*Pranešimas 1929 spalio 25, Discorsi del 1929, Milano, Alpes, 1930, 300 psl.*).

Per pastarųjų aštuonerių metų bėgi mes padarėme tokią stulbinančią pažangą, kad galima tikėtis ir numatyti, kad penkiasdešimties ar aštuoniasdešimties metų bėgyje į priekį einanti Italijos tendencija, šios Italijos tendencija, bus tokia galinga, tokia pilna gyvybinio skysčio, kad bus tikrai grandiozinė. Ji tokia bus ypač jeigu išliks sutarimas tarp piliečių, jeigu valstybė toliau bus vienintelis politinių ir socialinių konfliktų teisėjas, jeigu viskas išliks valstybėje ir niekas už valstybės ribų, nes yra neįmanoma įsivaizduoti bet kokį individą egzistuojantį už Valstybės ribų, nebent jis yra laukinis, kurio namai yra smėlingosios dykumos vienatvė. (*Kalba Senatui, 1928 gegužės 12, Discorsi del 1928, Milano, Alpes, 1929, 109 psl.*).

Fašizmas Valstybei gražino jos suverenias funkcijas, pareikšdamas absoliutinę etišką reikšmę prieš klasių ir kategorijų egoizmą; vyriausybei, kuri buvo sumenkinta iki paprasčiausio rinkiminių susirinkimų įrankio, jis gražino valstybės charakterio ir jos imperinės galios atstovės orumą. Jis Valstybės administraciją išgelbėjo nuo frakcijų ir partinių interesų naštos. (*Kalba valstybės tarybai, 1928 gruodžio 22, Discorso del 1928, Milano, Alpes, 1929, 328 psl.*).

12. Tegul niekas negalvoja neigti fašizmo moralinio charakterio. Juk man būtų gėda kalbėti iš šios tribūnos, jeigu aš nejauščiau, kad atstovauju moralines ir dvasines valstybės galias. Kas būtų iš valstybės, jeigu ji neturėtų savo pačios sielos, savo pačios moralės, kuri suteiktų galią įstatymams, per kuriuos piliečiai paklūsta valstybei?

Fašistinė valstybė pareiškia savo etinį charakterį: ji yra katalikiška, bet visų pirmiausia ji yra fašistinė. Tarp kitko, ji yra ekskliuzyviai ir esmiškai fašistinė. Katolicizmas vainikuoja fašizmą ir tai mes atvirai skelbiame, bet tegul niekas negalvoja, kad jis mums gali apsukti lazdos galus, prisidengiant metafizika ar filosofija. (*Kalba deputatams, 1929 gegužės 19, Discorsi del 1929, Milano, Alpes, 1930, 182 psl.*).

Valstybė, kuri yra visiškai sąmoninga savo misijos atžvilgiu ir atstovauja žygiuojančią tautą; valstybė, kuri būtinai transformuoja tautą netgi jos fiziniame aspekte. Tam, kad būtų daugiau, negu koks administratorius, Valstybė turi tarti didžius žodžius, savo tautai dėstyti didžias idėjas ir priešais ją pastatyti didžiulius klausimus. (*Discorsi del 1929, Milano, Alpes, 1930, 183 psl.*).

13. Laisvės sąvoka nėra absoliuti, nes gyvenime niekas nėra absoliutu. Laisvė nėra teisė, o pareiga. Ji nėra dovana, o užkariavimas; ji nėra lygybė, o privilegija. Laisvės sąvoka laikui bėgant kinta. Yra laisvė taikos laikais, kuri nėra laisvė karo laikais. Yra laisvė klestėjimo laikais, kuri nėra leistina laisvė skurdo laikais. (*Kalba penktųjų Fasci di Combattimento įkūrimo metinių proga, 1924 kovo 24, La nuova politica dell'Italia, III, Milano, Alpes, 1925, 30 psl.*).

Mūsų valstybėje iš individo nėra atimta laisvė. Tarp kita ko, jis turi didesnę laisvę, negu izoliuotasis žmogus, nes jį gina valstybė ir jis yra jos dalis. Izoliuotasis žmogus yra be savigynos. (*E. Ludwig Talks with Mussolini, London, Allen and Unwin, 129 psl.*).

14. Šiandien mes pasakojame pasauliui apie galingos Italijos Valstybės, besitęsiančios nuo Alpių iki Sicilijos, sukūrimą; ši valstybė yra išreikšta gerai organizuotos, centralizuotos, unitarinės tautos valdžios, kurioje žmonės cirkuliuoja laisvai. Iš tiesų, ponai, įleiskite tautą į Valstybės tvirtovę, ir tautą ją gins, neįleiskite jos, ir tauta ją šturmuos. (*Kalba deputatams, 1927 gegužės 26, Discorsi del 1927m Milano, Alpes, 1928, 159 psl.*).

Fašistiniame režime klasių vienybė, politinė, socialinė ir moralinė italų tautos vienybė yra realizuojama valstybėje ir tik valstybėje ir tik fašistinėje valstybėje. (*Kalba deputatams, 1928 gruodžio 9, Discorsi del 1928, Milano, Alpes, 1929, 333 psl.*).

VIII. Korporatyvinės valstybės sąvoka

15. Mes sukūrėme vieningą Italijos valstybę. Atminkite, kad iki Imperijos Italija nebuvo vieninga valstybė. Čia aš noriu iš naujo iškilmingai patvirtinti mūsų Valstybės doktriną. Aš čia noriu su nei kiek nemažesne energija iš naujo patvirtinti formulę, kurią aš išdėščiau asamblėjai Milane: viskas Valstybėje ir niekas už Valstybės ribų. (*Kalba deputatams, 1927 gegužės 26, Discorsi del 1927, Milano, Alpes, 1928, 157 psl.*).

16. Kitaip tariant, mes esame valstybė, kuri kontroliuoja visas gamtoje veikiančias jėgas. Mes kontroliuojame politines jėgas, mes kontroliuojame moralines jėgas, mes kontroliuojame ekonomines jėgas, taigi mes esame tikrą tikriausia korporatyvinę valstybę. Mes esame už naują principą pasaulyje, mes esame už gryną, kategorišką, konkrečią antitezę demokratijos,

plutokratijos, masonijos pasauliui, pasauliui, kuris vis dar laikosi esminių 1789 – aisiais išdėstytų principų. (*Kalba naujajai Nacionalinei Partijos vadovybei, 1926 balandžio 7, Discorsi del 1926, Milano, Alpes, 1927, 120 psl.*).

Korporacijų ministerija nėra biurokratinis organas, nei ji ruošiasi atlikti sindikaliinių organizacijų funkcijas, kurios būtinai yra nepriklausomos, kadangi jos yra skirtos organizuoti, atrinkti ir tobulinti sindikatus. Korporacijų Ministerija yra institucija, per kurią centre ir išorėje integrali korporacija tampa realiu faktu, yra pasiekama pusiausvyra tarp ekonominio pasaulio interesų ir jėgų. Toks vaizdas yra įmanomas tik valstybės sferoje, nes tik valstybė peržiangia skirtingus grupių ir individų interesus tam, kad juos koordinuotų aukštesnių tikslų pasiekimui. Šių tikslų pasiekimas yra paspartintas fakto, kad visos korporatyvinės valstybės pripažįstamos, saugomos ir remiamos ekonominės organizacijos egzistuoja fašizmo orbitoje; kitaip tariant, jos teorijoje ir praktijoje priima fašizmo koncepciją. (*Kalba Korporacijų Ministerijos atidarymo proga, 1926 liepos 31, Discorsi del 1926, Milano, Alpes, 1927, 250 psl.*).

Mes sukūrėme Korporatyvinę ir Fašistinę Valstybę, nacionalinės bendruomenės valstybę, Valstybę, kuri koncentruoja, kontroliuoja, harmonizuoja ir tvarko visų socialinių klasių interesus, kurie taipogi yra lygiai saugomi. Kol demoliberalinio režimo metais darbas į valstybę žiūrėjo su drovumu ir iš tiesų buvo už Valstybės ir prieš valstybę ir valstybę kiekvieną dieną ir kiekvieną valandą laikė priešu, šiandien nelieka nei vieno dirbančio italo, kuris nesiektų savo vietos korporacijoje ar federacijoje, kuris nenorėtų būti atstovu tos

didžios, plačios, gyvos organizacijos, kuri ir yra Fašizmo nacionalinė korporatyvinė valstybė. (*Kalba penktosioms Žygio į Romą metinėms, 1926 spalio 28, Discorsi del 1926, Milano, Alpes, 1927, 340 psl.*).

IX. Demokratija

17. Karas buvo revoliucinis ta prasme, kad jis su kraujo upėmis pašalino demokratijos amžių, skaitlingumo amžių, daugumų ir kiekybių amžių. (*Tempi della Rivoluzione Fascista, Milano, Alpes, 1930, 37 psl.*).

X. Valstybės sąvoka

18. Nacija egzistuoja tiek, kiek ji yra tauta. Tauta iškyla tiek, kiek ji yra skaitlinga, darbšti ir gerai valdoma. Galia yra šio trilypio principo išvada. (*Kalba Generaliniam Partijos susirinkimui, 1929 kovo 10, Discorsi del 1929, Milano, Alpes, 1930, 24 psl.*).

Fašizmas neneigia valstybės; fašizmas teigia, kad civilinė bendruomenė, nacionalinė ar imperinė, negali būti suvokiama kitaip, išskyrus valstybės formoje. (*Stab. anti-Slato, Fascismo, Tempi della Rivoluzione Fascista, Milano, Alpes, 1930, 94 psl.*).

Nacija mums pagrindinai yra dvasia, o ne teritorija. Buvo valstybių, kurios turėjo plačias teritorijas ir vis dėlto nepaliko

jokios žymės žmonijos istorijoje. Tai nėra ir skaitlingumo klausimas, nes buvo mažų, mikroskopinių valstybių, palikusių nemirtingų dokumentų mene ir filosofijoje.

Nacijos didybė yra visų šių vertybių ir sąlygų junginys. Tauta yra didi, kai dvasios galia yra paverčiama realybe. (*Kalba Neapolyje, 1922 spalio 24, Discorsi della Rivoluzione, Milano, Alpes, 1928, 103 psl.*). Mes norime suvienyti tautą suverenioje Valstybėje, kuri yra virš visų ir negali būti prieš visus, nes ji reprezentuoja tautos moralinę tąsą istorijoje. Be valstybės nėra jokios nacijos. Tėra žmogiškosios masės, pasiduodančios visam nykimui, kuri joms tegali primesti istorija. (*Kalba Nacionalinės Fašistų Partijos Tarybai, 1924 rugpjūčio 8, La Nouva Politica dell'Italia, III; Milano, Alpes, 1928, 269 psl.*).

XI. Dinamiška realybė

19. Aš tikiu, kad jeigu tauta nori gyventi, ji turi išsilavinti valią siekti galios, kitaip ji vegetuos, gyvens apgailėtinais ir taps stipresnių tautų grobiu, kurioje ši valia siekti galios yra išlavinta iki aukštesnio laipsnio. (*Kalba Senatui, 1926 gegužės 28*).

20. Tai yra fašizmas, kuris iš naujo sukūrė italų charakterį, iš mūsų dvasių pašalindamas netyrumą, paruošdamas mus visoms aukoms, itališkame veide atkurdamas tikrą jėgos ir grožio aspektą. (*Kalba Pizoje, 1926 gegužės 25, Discorsi del 1926, Milano, Alpes, 1927, 193 psl.*).

Nėra ne į temą parodyti fašistinio šaukimo karinės tarnybos charakterį ir gilią svarbą. Tai ne šiaip ceremonija, o labai svarbi stadija švietimo sistemoje ir integraliame italų vyrų parengime, kurią Fašizmo Revoliucija laiko viena iš esminių Valstybės pareigų: iš tiesų esminių, nes jei Valstybė nevykdo šios pareigos ar bet kaip ją suabejoja, tai ji paprasčiausiai apleidžia savo teisę į egzistenciją. (*Kalba deputatams, 1928 gegužės 28, Discorso del 1928, Milano, Alpes, 1929, 68 psl.*).